

Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP): entre el dret i la realitat. Present i futur d'un ofici que es construeix

Begoña Roca Carretero

Psicopedagoga EAP-Eixample. Consorci Educació Barcelona
Departament d'Educació

Marta Sánchez Santacreu

Psicopedagoga EAP-Eixample. Consorci Educació Barcelona
Departament d'Educació

Montserrat Solsona Rocabert

Psicopedagoga EAP-Eixample. Consorci Educació Barcelona
Departament d'Educació

Rebut: 17.11.25 Acceptat: 18.12.25

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi.63.504998>

Resum

Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP): entre el dret i la realitat. Present i futur d'un ofici que es construeix

L'Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP), amb una trajectòria de més de 40 anys, se situa com el "pont entre el dret i la realitat" educativa. Aquest equip interdisciplinari format per psicopedagogues, fisioterapeutes i treballadores socials es mou en una dualitat constant, conciliant els marcs normatius de l'administració amb la complexitat única de cada centre.

La seva redefinició, recollida en el Full de Ruta dels EAP, s'alinea amb el **Decret 150/2017 d'Educació Inclusiva**, implicant un canvi de paradigma fonamental, passant del tradicional **model del dèficit** (centrat en diagnosticar l'alumne) al **model inclusiu** (centrat en el context). L'EAP esdevé un **agent de canvi** la missió principal del qual és la **detecció de barreres** en l'entorn educatiu, i la **construcció de respostes col·laboratives**.

Aquesta tasca assessora busca transformar els centres, impulsant canvis i millores des d'una mirada inclusiva. L'EAP ha d'establir una relació de confiança amb els equips docents i ser un **company de viatge** clar i proper per a les famílies, prioritant la igualtat d'oportunitats i el benestar emocional. El repte és guiar els centres perquè s'empoderin, utilitzant un llenguatge allunyat del diagnòstic clínic i centrat en la millora de la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat.

Paraules clau: EAP/ Educació inclusiva / Barreres contextuais/ Assessorament col·laboratiu / Avaluació en context.

Abstract

Psycho-pedagogical advice team (EAP): Between law and reality. Present and future of a profession that is being built

The Educational Psychological Advisory Team (EAP), with over 40 years of experience, is positioned as the **"bridge between the law and educational reality"**. This interdisciplinary team, formed by educational psychologists, physiotherapists, and social workers, operates in a constant **duality**, reconciling the administration's regulatory frameworks with the unique complexity of each school.

Its redefinition, outlined in the EAP Roadmap, aligns with the **Decree 150/2017 on Inclusive Education**, implying a fundamental paradigm shift: moving from the traditional deficit model (focused on diagnosing the student) to the **inclusive model (focused on the context)**. **The EAP thus becomes an agent of change whose main mission is the detection of barriers in the educational environment, and the construction of collaborative responses.**

This advisory role seeks to transform schools by promoting changes and improvements from an inclusive perspective. The EAP must establish a relationship of trust with teaching teams and serve as a clear and accessible **travelling companion** for families, prioritizing equal opportunities and emotional well-being. The challenge is to guide schools to empower themselves, using language far removed from clinical diagnosis and centred on improving the participation and learning of all students.

Keywords: EAP (Educational Psychological Advisory Team)/ Inclusive Education/ Contextual Barriers/ Collaborative Consulting/ Contextual Assessment.

Més de 40 anys de vida dels EAP; més de 40 anys de presència en els centres educatius; més de 40 anys de debat sobre la seva viabilitat; més de 40 anys escoltant sovint les mateixes dissertacions sobre fonamentacions teòriques, posicionaments pedagògics o, el que encara és més greu, la manca d'un marc teòric compartit o d'uns criteris d'intervenció que donin sentit a les diferents actuacions, més enllà de les diferències territorials o de la individualitat de cada professional.

I malgrat tot, aquí hi som, defensant la nostra tasca, la nostra presència en els centres educatius i la conveniència del model català: som equips interdisciplinaris, formats per professionals en els àmbits de la psicopedagogia, la fisioteràpia i el treball social; externs als centres, però profundament implicats en la seva vida. Ens movem en una dualitat constant: som equip, però treballem sovint en solitud; som externs, però ens sentim part de la comunitat educativa; som tècnics, però treballem amb persones, amb històries i amb emocions; som tres perfils professionals que assessoren, però des de perspectives diverses que han d'aprendre a mirar i aportar conjuntament. I en paraules de la consellera d'Educació i Formació Professional, Esther Niubó: *"Sou el pont entre el dret i la realitat"*.

Bona part del nostre dia a dia implica moure'ns en aquesta dualitat. D'una banda, la llei, la normativa, les prioritats definides des del Departament i els encàrrecs de l'administració educativa; i de l'altra, el centre educatiu amb tota la seva complexitat. Des de la cultura de centre fins als posicionaments, les concepcions i els valors de les persones que componen cada una i irreplicable comunitat educativa. Del pes de la llei, a la fragilitat del plor d'un infant el 8 de setembre davant l'aula d'I3.

Ens anomenen equip, pilar fonamental per sustentar la nostra feina, tant a l'àmbit de suport personal com de reflexió i debat professional. Tanmateix, la nostra tasca diària és bàsicament individual, solitària dins el centre educatiu, sense formar-ne part estructuralment. Solitàries com a EAP, però imprescindiblement compenetrades i properes amb les referents de cada centre, sense la confiança i la complicitat de les quals, la nostra tasca és estèril. En aquestes realitats duals ens movem les professionals de l'EAP.

I, amb totes aquestes ambigüitats i dualitats, la Direcció General d'Educació Inclusiva ha impulsat un procés participatiu. Aquest debat, iniciat durant el curs 2024-2025, tenia com a objectiu revisar i actualitzar les funcions dels EAP per tal d'alinear-les amb el marc de l'escola inclusiva. El procés ha culminat amb la redacció de l'anomenat *Full de ruta dels EAP*, un document clau per avançar cap al model que proposa el *Decret 150/2017, de 17 d'octubre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu*.

Aquesta proposta és essencial, ja que, en paraules de referents com Susan Stainback i Mel Ainscow, *"la inclusió té a veure fonamentalment amb la identificació i reducció de les barreres que els alumnes troben a l'aula per aprendre i desenvolupar-se"*. En la mateixa línia, David Duran, Climent Giné i Álvaro Marchesi subratllen que *"el factor clau de la inclusió és posar-se en moviment"*.

Així doncs, la tasca dels EAP com a assessors dels centres educatius s'ha de centrar en dos conceptes fonamentals: la detecció de barreres i la necessitat de construir una nova manera de fer. Detecció de barreres, enteses sempre com a aspectes del context, mai de l'alumne. I, la voluntat de "posar-se en moviment", d'iniciar un procés de transformació per promoure oportunitats d'aprenentatge amb l'objectiu de vetllar per la participació de tot l'alumnat. Detecció de barreres i construcció dues paraules clau que ben segur, ens acompanyaran en la relació a establir amb els centres educatius; dues paraules clau que hauran d'estar presents en el dia a dia de tota la comunitat educativa.

Aquest canvi de paradigma comporta el pas d'un model d'avaluació psicopedagògica a un model d'avaluació inclusiva. Del model del dèficit al model inclusiu. De focalitzar la mirada en les dificultats de l'alumne amb Necessitats Educatives Especials (NEE) i veure quines adaptacions necessita per fer el que fan els altres, se'ns convida a identificar les barreres del context per facilitar l'accés i la participació d'aquest alumne en les activitats d'aprenentatge i en la vida diària de l'escola. L'aprenentatge i la possibilitat de participar són els millors indicadors d'inclusió, i cada centre ha de construir la seva particular manera de fer-ho possible. Inclusió entesa com el dret de tot infant a participar, pertànyer i progressar en el seu entorn escolar i amb els seus iguals.

I cada EAP, com a equip de professionals, i cada professional de l'EAP, com a individu que intervé en un centre, ha de trobar la manera d'anar construint aquest acompanyament, d'entendre cada realitat única, de cada única comunitat educativa i teixir consensos per tal d'establir acords i la mirada inclusiva necessària perquè l'aprenentatge de tot l'alumnat sigui una prioritat a cada aula. Allò que és essencial per un alumne és bo per a tothom.

Sota aquest enfocament, el coneixement de l'alumne s'amplia. Què ens cal saber ara de l'alumne per a definir la millor resposta educativa? Evidentment que ens aporta informació conèixer les seves habilitats i les seves capacitats, comparades amb les de la mitjana de la població. Les informacions "objectives" que ens poden aportar les valoracions psicopedagògiques "tradicionals", també poden ser valuoses. Però la principal mirada, tant del docent com de l'assessor, ha de ser indiscutiblement, l'alumne dins de l'aula: com aprèn i com es relaciona, quines fortaleeses s'observen i a quins reptes cal fer front.

I de l'alumne al centre. L'administració espera de nosaltres que identifiquem necessitats, acompanyem i orientem, que fem xarxa i impulsem la formació per promoure la inclusió. Però, sobretot, s'espera també que siguem agents de canvi, que fem visibles les barreres i ajudem a construir respostes, que ajudem els centres a transformar-se, que passem de plans individuals a plans inclusius d'aula. Catalitzadors, espurnes de canvi, experts a guiar processos de reflexió conjunta per anar establint fites i avançar en la definició d'objectius consensuats; experts en acordar tasques per a la implementació i avaluació de pràctiques més inclusives que progressivament es vagin consolidant com a línia de centre, des de l'acord, el reconeixement i la responsabilitat de tots, de cada un dels membres de la comunitat educativa que hi participen, i que s'arrisquen en formar part d'aquest repte tan complex i compromès. No és un canvi menor, ni tampoc és un canvi inesperat.

Els que ja portem temps dins d'un EAP recordem els primers anys de feina, on l'únic que s'esperava de nosaltres era la passació de proves estandaritzades per tal de diagnosticar què li passava a aquell alumne, amb escassa o nul·la referència al que podia fer el centre per atendre'l. Anys en què els fulls de demanda d'intervenció de l'EAP s'omplien amb poca reflexió per part dels docents, lliurats als passadissos de l'escola com aquell que es treu un pes de sobre.

La creació d'estructures que ens permeten parlar i pensar col·laborativament, ha ajudat a canviar aquesta imatge. En aquest sentit, la CAEI (Comissió d'Atenció a l'Escola Inclusiva) s'ha convertit en una gran aliada per afavorir el treball de la demanda, per concretar què preocupa de l'alumnat i per definir què podem fer cadascun dels professionals que intervenim, cadascú des de la seva responsabilitat professional. El SIEI (Suport Intensiu Escolarització Inclusiva) col·laboratiu o plus, és també un exemple de com compartir mirades i propostes des de diferents perfils professionals que col·laborem per potenciar la participació, i facilitar l'accés als aprenentatges de l'alumnat que requereix suports intensius.

Posar-nos en marxa, però cada centre al seu ritme. Cap assessorament té sentit sense tenir en compte la realitat que té davant, sense tenir present a l'altre. Iniciar aquest treball proper, compartit, vinculat a l'aula i a l'apropament cap a l'alumnat sense prejudicis i amb el clar objectiu de millorar l'accés als aprenentatges i el benestar emocional. Traspasar el pont del *"què li passa a aquest alumne"* per arribar al *"què podem fer perquè aprengui i es relacioni millor del que ho fa actualment"*. Ens cal observar i conèixer; detectar i promoure canvis concrets que millorin el posicionament de l'alumne davant l'aprenentatge acadèmic, personal o social; donar suport a la implantació d'aquests canvis i fer-ne el seguiment, el seguiment dels acords i el seguiment de l'impacte en la realitat de l'alumne. Les propostes han de ser concretes, contextualitzades i viables. Han de partir del que el centre pot fer, del que el docent pot sostenir; han de ser co-construïdes i han de parlar un llenguatge proper, educatiu i inclusiu. Fugim del llenguatge clínic: no parlem de trastorns, parlem de barreres i necessitats; no parlem de dèficits, parlem d'oportunitats; no parlem de casos, parlem d'infants, de joves, de famílies, parlem de persones.

Aquest canvi de llenguatge no és menor. És un canvi de mirada. És un canvi en la relació que hem d'establir amb els docents, hem de fer-ho des de la complicitat, el reconeixement i la confiança. Hem de ser capaços d'adaptar-nos al seu llenguatge i a les seves necessitats. I, des d'aquí, construir ponts que connectin el que sabem amb el que podem fer junts. Aquesta hauria de ser la línia bàsica d'actuació de la tasca assessora de l'EAP.

Parlem de col·laboració i de treball compartit amb els equips docents per a construir aules més inclusives. Però, sovint ens trobem amb la queixa de la manca de recursos, de què falten mans i ulls per atendre tot el que passa dins l'aula. Els recursos no són la solució automàtica; sense una mirada inclusiva, sense una proposta de treball pensada i vinculada a la realitat de l'alumne i del centre, el recurs per ell mateix, es dilueix. També es dilueix l'atenció de les necessitats dels alumnes sense una estructura i una organització mínima que permeti el treball de reflexió i observació per conèixer a l'alumne, detectar barreres i planificar un pla d'actuació. Aquest treball requereix personal, temps i criteris pedagògics. Mans per mans no ens serveixen. Voluntarisme per voluntarisme tampoc el volem.

Novament, les paraules "construir" i "detecció de barreres" prenen protagonisme. Esdevé cabdal guiar l'equip docent a prendre consciència de les característiques dels seus alumnes per modificar el context d'aula i afavorir l'accés i la participació de tots. Aquest procés requereix observació, temps de reflexió i treball compartit. Per tant, és imprescindible disposar d'espais i estructures que facilitin aquestes trobades i la col·laboració professional. Ajudar a crear aquests hàbits i estructures als centres és part de la tasca de l'EAP. Novament construint, i com en qualsevol construcció, tot és més fàcil quan es disposa del material i el personal necessari.

Podríem funcionar en el món educatiu amb una mínima previsió de suports per atendre les necessitats que ens trobarem a les aules des del minut zero? És a dir, abans d'acollir a l'alumnat amb nom concret assignar una dotació mínima de suports que faciliti atendre a tota la variabilitat de situacions que sabem que ens trobarem. Es podria gestionar el personal docent amb anticipació per atendre tot l'alumnat? Aquesta dotació podria empoderar al centre, als professionals de l'entorn educatiu, l'experiència del docent i, de retruc, trencar amb la perversitat d'entendre l'acció de l'EAP com a generador de recursos. Amb aquesta organització l'EAP i el centre podrien construir amb els maons i les bastides necessàries, sense haver d'esperar cap subministrament extra.

Recursos suficients, cultura de centre en línia amb l'Escola Inclusiva, espais de treball conjunt per definir com actuem i fer el seguiment d'allò que hem dit que fariem. I ens cal un pas més, subtil potser, però cabdal. En la majoria d'àmbits professionals assumir un "cas difícil" és sinònim de reconeixement. Si hi ha un malalt greu, les decisions les pren el cap de departament; si hi ha un judici complicat, les al·legacions davant el tribunal les liderarà un advocat de prestigi. En la majoria d'àmbits professionals afrontar reptes, resoldre casos complicats recau amb els professionals amb més experiència perquè la seva tasca serà reconeguda i valorada. A l'àmbit educatiu, entomar un grup classe complex o un alumne amb moltes necessitats no reporta cap reconeixement ni social ni professional. El lideratge pedagògic dins d'un centre hauria de passar també per aquí. Assignar grups complexos o alumnat amb reptes per afrontar, a aquells professionals amb experiència, formats i amb bones pràctiques que els avalin. I aquesta assignació hauria de ser viscuda com

un reconeixement a la bona feina, a la vàlua professional. I algun mecanisme s'hauria de moure també des de l'administració educativa per poder desenvolupar aquest concepte de "carrera professional" que ha d'implicar estabilitat, és a dir, possibilitat de continuïtat en un mateix centre i valoració personal i, perquè no, econòmica o amb algun tipus d'incentiu que valori la bona feina feta.

I del centre a la família. Si des del vessant del centre l'EAP hauria de ser el pont entre el dret i la realitat, des del punt de vista de la família de l'alumnat més vulnerable, l'EAP hauria de ser el company de viatge al llarg de tota l'escolarització obligatòria. Acompanyar més enllà de cursos, més enllà d'etapes educatives. Acompanyar per entendre el què li passa, per ajudar a fer dols i preses de consciència. Acompanyar per mediar entre les seves expectatives com a famílies i la singularitat de cada aula, de cada recurs. Acompanyar per compartir neguits i valorar entre tots, escola - família - EAP quina és la millor resposta educativa, el millor itinerari, el millor projecte personal. Acompanyar, entendre i escoltar per dibuixar ponts que mai trenquin la comunicació i la viabilitat d'acció amb el centre. Hem de ser referents clars al llarg de tota l'escolaritat vetllant per l'equitat i la igualtat d'oportunitats. Equitat i igualtat per assolir els objectius finals del sistema educatiu, és a dir, formar ciutadans de ple dret amb la voluntat de contribuir a la construcció d'una societat més culta, democràtica, formada, lliure, crítica, justa i saludable.

Com a EAP, mai podem oblidar el nostre vessant de companys de viatge perquè representem una porta oberta a la reflexió conjunta i aportem una mirada tècnica necessària a l'hora de prendre decisions. Sabem que no sempre és així. Tant de bo poguéssim escoltar sempre que calgués. Tant de bo el company de viatge fos sempre present. Tant de bo, el viatge fos més planer, més curós, més humà. Tant de bo poguéssim dibuixar tots els ponts que un infant necessita, en el moment que ho necessita i en el lloc que ho necessita.

És imprescindible construir amb els centres i les famílies, però també és fonamental construir i enfortir els nostres equips. Això ens demana un treball col·laboratiu entre els diferents perfils professionals que formen part de l'EAP, una identificació clara com a equip tan davant dels centres com, sovint, davant la mateixa administració que no sempre té present la rellevància dels tres perfils. Es tracta de construir línies d'actuació compartides, de pensar conjuntament i de crear maneres de fer i marcs d'actuació que repercutixin en el suport que podem i volem donar als centres i a les famílies. Aquest procés intern és clau, ja que si som equips forts, contribuirem a fer centres forts. Per tal de garantir la qualitat de l'assessorament, defensem la necessitat d'una formació de qualitat i oberta als tres perfils, i com expressa Gerardo Echeita, *"per fer front des d'una base sòlida a les turbulències d'un procés tan complex dilemàtic i difícil"*. Pensar-nos i reivindicar-nos.

Els reptes no són menors. Ens trobem amb una societat fragmentada; amb una escola que sovint replica aquesta fragmentació; amb serveis externs que diagnostiquen des d'una mirada clínica i allunyada del context; amb deteccions massives que poden desvirtuar el sentit de l'assessorament en context; amb una càrrega administrativa que ens allunya del que és essencial; amb dilemes ètics sobre com afrontem la distribució de recursos limitats i amb criteris d'assignació i distribució no sempre vinculats a aspectes tècnics. Prioritzar l'atenció a la diversitat no és repartir equitativament, sinó repartir amb equitat. I per fer-ho ens cal transparència, el debat obert i l'establiment de criteris consensuats com a equip de professionals davant una administració que, sovint, es limita a sol·licitar la simple execució de directrius, sense tenir en compte el coneixement tècnic i la realitat de l'alumnat i els centres que coneixem. La mateixa consellera va dir: *"sou la veu que recorda el sistema que cada infant és únic, i que el seu desenvolupament no pot quedar relegat a l'atzar, ni a una segona categoria"*.

Però també tenim oportunitats: l'oportunitat de fer visible la nostra tasca; de transmetre quina és la realitat de les aules a l'administració per construir conjuntament; de promoure demandes que vagin més enllà de l'alumne; de construir contextos de col·laboració entre serveis, centres, comunitat i administració; de guiar processos de canvi per tal que l'escola s'apropii d'aquesta manera de fer, s'empoderi i defensi també la seva pròpia organització i saber fer, per atendre a tot el seu alumnat; de reivindicar la força de criteris tècnics a l'hora de prendre decisions en l'àmbit psicopedagògic i social; de crear equips cohesionats i rellevants dins el sistema educatiu. Professionals formats, equips cohesionats, centres empoderats. El pont entre el dret i la realitat.

Referències bibliogràfiques

- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: what are the levers for change? *Journal of Educational Change*, (6), 119-124.
- Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya (2017). DECRET 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, (7477), 19/10/2017.
- Echeita Sarrionandia, G. (2025). La educación inclusiva en España: no está muerta, pero vamos hacia atrás. *Contrapuntos En Educación. Revista Del Instituto Universitario De Investigación En Formación De Profesionales De La Educación. IFE-UMA.*, 1(1), 50-66. <https://doi.org/10.24310/cpe.1.1.2025.22107>
- Generalitat de Catalunya. (S.d.). 77 equips d'avaluació psicopedagògica comparteixen nou full de ruta que revisa i actualitza les seves funcions. Recuperat de <https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/725082/77-equips-davaluacio-psicopedagogica-comparteixen-nou-full-ruta-que-revisa-actualitza-funcions>
- Marchesi, Á., & Giné Giné, C. (Aut.). (S.d.). *Guia per a l'anàlisi, la reflexió i la valoració de pràctiques inclusives* (Avant-títol: Educació inclusiva). Catalunya. Departament d'Educació.
- Stainback, S. B. (2001). Components crítics en el desenvolupament de l'educació inclusiva / L'educació inclusiva: definició, context i motius. *Suports: revista catalana d'educació especial i atenció a la diversitat*, 5(1), 15-18.

Correspondència amb les autores:

Begoña Roca Carretero. E-mail: broca@xtec.cat.

Marta Sánchez Santacreu. E-mail: msanc21@xtec.cat.

Montserrat Solsona Rocabert. E-mail: msolso28@xtec.cat